

AMASYA II. BAYEZİD İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN 15. YÜZYIL OSMANLI CİLTLERİNDE ANADOLU SELÇUKLU CİLT GELENEĞİ ETKİSİ

Savaş MARAŞLI

ÖZET

Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesinde bulunan 15. yüzyıl ciltleri, şehrin her bakımdan gelişme gösterdiği Şehzade şehri olduğu dönemi kapsamaktadır. 15. yüzyılda bir taraftan, yüzyılın özelliklerini yansıtan ciltler yapılırken diğer taraftan da Anadolu Selçuklu cilt geleneği doğrultusunda yapılmış örneklerle rastlanılmaktadır. Ciltlerin tarihleri her ne kadar Osmanlı dönemine işaret etse de ciltler genel karakterleri ve süsleme özellikleri itibarıyla Anadolu Selçuklu cilt geleneği özelliklerini taşımaktadır. Bu da 15. yüzyıl erken dönemleri cilt anlayışının, Anadolu Selçuklu cildinden Osmanlı cildine geçiş devri olduğuna işaret etmektedir. Anadolu'da Selçuklu cilt üslubu, 13. yüzyılın 3. çeyreğinden itibaren Memlükler, 14. yüzyıldan itibaren de İlhanlılar ve Karamanoğulları başta olmak üzere, Anadolu beylikleri ciltlerinde devam etmiş ve bu cilt üslubu aynı zamanda Osmanlı cilt sanatına geçişi de sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Cilt, Amasya, 15. yüzyıl, II. Bayezid Kütüphanesi.

ABSTRACT

Influence of Anatolian Seljuks Binding Tradition on 15th Century Ottoman Book-bindings in Bayezid II public Library in Amasya

15th century book-bindings in Bayezid II public library in Amasya include the period that is shahzadah city displaying development in ever respect. On one hand, samples reflecting peculiarities of the century were made in 15th century, on the other hand samples made as binding traditions of the Anatolia Seljuks are met. Although nevertheless their dates point out the Ottoman period when the general characteristics and ornamentation properties of book-bindings are analyzed, their relation with binding traditions of the Seljuks is an indicator that the early periods of 14th century book-binding understanding was a transition period from Anatolia Seljuks book-binding to that of Ottoman's. Anatolia Seljuks book-binding style had continued on Mamluk bindings since 3th quarter of 13th century and then continued on Ilkhanids, Qaramanids and Anatolian Emirates bindings and, at the same time it provided transition to Ottoman book-binding art.

Key Words: Book-binding, Amasya, 15th century, Bayezid II library.

GİRİŞ

Amasya'nın kuruluşu ile ilgili, kaynaklar kesin bir şey söylememesine rağmen tarihinin Hititler dönemine kadar uzandığı sanılmaktadır. Eski kaynaklarda da isminin Amaseia olduğu zikredilir¹. Ancak kesin olan bir bilgi, kentin adının ilk kez Helenistik dönemde geçmeye başladığıdır. Roma döneminde de önemini kaybetmeyen şehir, 712 tarihinde, Araplar tarafından alınmış, birkaç yıl sonra İmparator III. Leo (717-740) idaresinde Bizans'ın eline geçmiştir². Bizans imparatoru Romanos Diogenes'in 1071'de Malazgirt'te Selçuklu hükümdarı Alparslan tarafından mağlup edilmesinden sonra Anadolu'da Bizans hâkimiyeti çökmeye başlamıştır. "Dânişmendnâme" ve ona dayanan daha sonraki kaynaklara göre Amasya, Alparslan'ın emirlerinden Melik Danişmend Gazi tarafından 1071 yılının ardından fethedilmiştir³. Danişmendliler'in Amasya'daki hakimiyeti, Anadolu Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan (1155-1192) tarafından alınmasına kadar sürmüştür. Selçuklu Devleti'nin idaresi döneminde Dârü'l - İzz⁴ ünvanına sahip olan şehir, 1243 Köseadağ Savaşı'ndan sonra, Moğol valileri tarafından idare edilmeye başlamıştır. Daha sonraları ise Yıldırım Bayezid, Kadı Burhaneddin ile giriştiği mücadele sonunda Amasya'yı Osmanlı topraklarına katmıştır (1398)⁵.

Amasya'ya, 15. yüzyıldan itibaren şehzade sancağı olmasıyla birlikte büyük ilgi gösterilmiş, padişah ve şehzadelerin çevresinde toplanan aydın çevre, şehri kültürel bir merkez haline getirmiştir. Amasya'nın diğer şehzade şehirlerinden ayrılan yanı, ülkenin doğu sınırlarında ve başkente uzak bir üs olmasıdır. Bu, zaman zaman tahta geçmek için sıra bekleyen padişah çocukları için ayrıcalık olmuştur. Tabii; Amasya da bu konumundan nasibini almış, şehzade sancaklarında yaşanan gelişmeler fazlasıyla burada da kendini göstermiştir⁶.

Cilt Sanatı

Cilt ve ciltçilik anlayışının ortaya çıkışı, kağıdın icat edilmediği dönemlerde üzeri balmumu kaplı levhalar ve papirüsler üzerine yazılan eserlerin, tahta kapaklarla saklanıldığı dönemlere kadar uzanmaktadır. Daha sonraları parşömenler (ceylân derisi) üzerine yazılar yazılmış ve bunlar katlanıp formalar haline getirilerek birbirine dikilmiştir. Cilt sanatının asıl gelişmesi ise, kağıdın icadından sonra olmuştur⁷.

İslam sanatı'nda bilinen ilk ciltler 8- 9. yüzyılda parşömen üzerine kûfi hatla yazılmış Kur'ân nüshalarına aittir. Bu örneklerde deri tahta iskelet üzerine geçirilmiş ve deri üzerine ucu sivri aletle geometrik bezeme yapılmıştır. Cildin derisi

¹ İlhan Şahin, Feridun Emecen; "Amasya", TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt 3, İstanbul 1991, s. 1.

² İlhan Şahin, Feridun Emecen; a.g.md., s. 1.

³ M. Baha Tanman; "Danişmendliler", TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt 8, İstanbul 1993, s. 468-469.

⁴ Darü'l-İzz; "İzzet ve saadet yurdu, merkezi" demektir. Bu unvan, şehzadelerin idare merkezi olan beldelere özeldir. Amasya, Selçuklular ve Osmanlılar zamanında çok sayıda şehzadenin ikamet ve idare yeri olmuştur (Hüseyin Hüsameddin; Amasya Tarihi, Cilt 1, Hikmet Matbaası, İstanbul 1327-1330, s. 23).

⁵ İlhan Şahin, Feridun Emecen; a.g.md., s. 1.

⁶ Amasya'daki kültürel ortam için bkz, Savaş Maraşlı; "Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi'ndeki XV. ve XVI. Yüzyıl Ciltleri", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2006, s. 28-35.

⁷ İsmet Binark; Eski Kitapçılık Sanatlarımız, Ankara 1975, s. 1.

üzerine ucu sivri soğuk veya sıcak aletle geometrik, bitkisel, figürlü bezemelerin yapılması İslam Cilt sanatı'nda 8-15. yüzyıllar arasında yaygındır⁸. İslam cildindeki bu gelişmeler 12. yüzyıla kadar Fatimiler, Gazneliler ve Büyük Selçuklularla devam etmiştir. 11. yüzyılın sonlarından itibaren Selçukluların Anadolu'ya hakim olmalarıyla birlikte cilt sanatının en güzel örnekleri burada meydana getirilmiştir⁹. 11. yüzyılda Anadolu'ya giren Selçuklular 13. yüzyılda rûmi üslûbu geliştirerek cilt sanatına farklı bir anlam kazandırmışlar, bu üslûp 13. yüzyılın üçüncü çeyreğinde Memlûk cildine etki etmiştir. Bu etkinin 14. yüzyıl Anadolu Beylikleri, hattâ 15. yüzyıl sonlarına kadar Osmanlılar'da devam ettiği bilinmektedir¹⁰.

Anadolu Selçuklularının, cilt sanatına olan katkılarının daha iyi anlaşılması için Selçuklu cildinin özelliklerine ayrıntılı olarak bakmak gerekmektedir. Selçuklular, ciltçilikte de "Rûmi üslûbu"¹¹ geliştirmişlerdir. Bu üslûpta, geometrik çizgiler daha da giriftleşmiş, stilize edilmiş bitki motifleri de cilt bezemeleri arasında yer almıştır. Selçuklu ciltleri; çizgiler, boş zemini doldurmak için konulan nokta ve yıldızcıklarla süslüdür. Bu dönemde çoğunlukla kahverengi ve siyah deri kullanılmıştır¹².

Anadolu Selçuklu ciltlerinin en önemli özelliklerinden birisi, ön ve arka kapaklarda ayrı karakterli şemselerin kullanılmasıdır. Örneğin; ön kapakta rûmi'li bir tezyinat görülürken arka kapakta yuvarlak bir şemse kullanılmıştır. Bir başka özellik bir kapak tam zeminli olarak yapılmışken diğerinin şemse tarzında yapılmasıdır. Kapakları çevreleyen mutlaka bir zencirek veya bordür vardır. Anadolu Selçuklu ciltlerinde sırt, daima düzdür. İç kapaklar deri ile kaplıdır ve genellikle kabartmalı olarak ve rûmilerle bezenmiştir. Buradaki rûmileri kıvrım dal, helezon ve yuvarlak formlar üzerinde, çok sık ve küçük veya çok iri hallerde görmekteyiz. Bu devrin son dönemlerinde ise şemseler ovalleşmiş ve uçlarına salbeker eklenmiştir. Anadolu Selçuklu cildinde kompozisyon ne olursa olsun, bir kapaktaki zencirek, köşebent, şemse iskeleti daima korunmuştur. Bu anlayış içerisinde tam zeminli, yuvarlak, dilimli yuvarlak, yıldızlı, dört kollu, beşgen, altıgen, sekizgen gibi şemseleri görmekteyiz¹³.

15. Yüzyıl Ciltleri

Selçuklu cilt geleneği etkisinin izleri, Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi'nde özellikle 15. yüzyıla tarihli eserlerin ciltlerinde yoğun bir şekilde görülmektedir. Ciltlerin istinsah tarihleri her ne kadar Osmanlı dönemine işaret etse de, genel karakterleri ve süsleme özellikleri incelendiğinde Selçuklu cilt geleneği ile

⁸ Zeren Tanındı; "İslamda Kitap Kapları ve Ustaları", Yeni Boyut, Yıl 3, S 23, Mayıs 1984, s. 20.

⁹ Ahmet Saim Arıtan; "Anadolu Selçuklu Cilt Sanatı", Türkler, Cilt 7, Ankara 2002, s. 933.

¹⁰ Ahmet Saim Arıtan; "Selçuklu Cildi'nin Osmanlı Cildi'ne Etkileri", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu, 19-20 Nisan 2001, Bildiriler, Ankara 2001, s. 30.

¹¹ Genelde Selçuklular Tarafından Kullanılıp Geliştirilmiş olan "Rumi Üslûp" ta hayvan motifleri stilize edilmiştir. Hayvan Motiflerinin süsleme unsuru olarak kullanılışı, kullanıldığı yere göre biçim değişikliğine Hun Türklerinden kalan eşyalar üzerindeki süslemelerde rast geliniyor. Anadolu'ya nispetle adı rumi olmakla beraber bu tarzın menşei de İç Asya'dır. Bkz. Müjgan Cunbur; "Milli Kültürümüzde Kitap Sanatları", Milli Kültür Unsurları Üzerine Genel Görüşler, S 46. Ankara 1990, s. 160.

¹² Müjgan Cunbur; "Milli Kültürümüzde ...", s. 168-169.

¹³ Ahmet Saim Arıtan; Anadolu Selçuklu Cilt..., s. 940.

ilişkilendirilebilecektir¹⁴.

Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesindeki eserleri sırasıyla incelersek:

Örnek 1: 804 / 1401 tarihli *Kitâbu'l - Keşşâf* isimli eser (Yazmalar: 05 Ba 86).

Tanımı : Ön ve arka kapaklar aynı karakterde yapılmıştır. Kapakların kenar kısımları daha açık renkte kahverengi deri ile tamir edilmiştir. Kapakların dış kenarlarında dendanlı bir zencirek bulunur. İçte ise 3 sıra cetvel kuşağı yer alır. Köşebentler 6 sıra düz cetvel şeklinde olup, içlerinde birer altın nokta ve cetvelerin ön köşelerinde de tığlar vardır.

Ön ve arka kapak şemseleri yuvarlak olup, küçük kalıp ve aletle soğuk baskı tekniğinde yapılmışlardır. Şemsenin merkezi iç içe geçmiş 8 kollu ve bunların uzantılarından oluşan 16 kollu yıldız şeklindedir. 8 kollu yıldızın merkezinde ise dört yapraklı çiçek motifleri yer alır. Yıldızların kollarının arası, soğuk noktalar ve balık pulu şeklinde süslenmiştir. Şemsenin kenarlarında ise tığ şeklini andıran eğrisel kısa çizgilerle ikinci bir daire oluşturulmuştur. Sertap ve miklebi yoktur. Kapak içleri de kağıtla kaplanmıştır.

Eser, Osmanlı döneminde istinsah edilmiş olmasına rağmen ön ve arka kapak şemselерinin yuvarlak formda yapılmış olması (Foto: 1), 12. ve 13. yüzyıl Selçuklu ciltlerinde sıkça karşılaşılan bir özelliktir¹⁵. Şemse zemininin 8 kollu yıldız ve bunların değişik uzantılarından geometrik tarzda süslenmesi Selçuklu geleneğini hatırlatır (Foto: 2). Selçuklu cilt geleneğinin en önemli özelliklerinden biri olan geometrik süslemeye; kapaklar ya tamamen yıldız ve uzantılarından oluşan bölümlere ayrılır, ya da cildin farklı bölümlerinde daha dar alanlarda da uygulanır¹⁶. Yıldız kollarının arasındaki alanlar, tekli altın kakma ve balık pulu şeklinde süslenmiştir. Ayrıca kapak kenarlarını çevreleyen zencireğin Anadolu Selçuklu tarzında¹⁷ ters-düz dendanlı tezyin edilmesi gibi nedenlerle cildin, 15. yüzyıldan ziyade 14. yüzyıl başlarının özelliğini devam ettirdiği söylenebilir¹⁸.

Örnek 2: 808 / 1405 tarihli, Akâid ve Kalam konusunda yazılmış olan eserin cildir (Yazmalar: 05 Ba 886).

¹⁴ Selçuklu cilt sanatı hakkında daha geniş bilgi için bkz: Ahmet Saim Arıtan; Konya Müzelerinde Bulunan Selçuklu Ciltlerinin Özellikleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1987; Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Üslubunu Taşıyan Cild Kapakları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya, 1992; "Ciltçilik", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 7, İstanbul 1993, s. 551-57; "Selçuklu Cildinin Osmanlı Cildine Etkileri", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu, Bildiriler 19-20 Nisan 2001, Ankara, 2001. s. 29-40; "Selçuklu Ciltlerinde İmzalar", I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi, Bildiriler, Cilt 1, Konya, 2001, s. 39-42; "Anadolu Selçuklu Cilt Sanatı", Türkler, Cilt 7, Ankara, 2002, s. 933-943; "Anadolu Selçuklu ve Bu Üslubu Taşıyan Ciltlerde Zencirek Tipolojisi Denemesi", İstem, İslam Sanat, Tarih, Edebiyat Ve Musikisi Dergisi, S 1, Konya 2003, s. 85-102.

¹⁵ Ahmet Saim Arıtan; Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Üslubunu Taşıyan Cild Kapakları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya 1992, s. 293.

¹⁶ Ahmet Saim Arıtan; "Anadolu Selçuklu Cilt Sanatı", Türkler, c.7, Ankara 2002, s. 936.

¹⁷ Anadolu Selçuklu Ciltlerinde Zencirek çeşitleri için bkz. Ahmet Saim Arıtan; "Anadolu Selçuklu ve Bu Üslubu Taşıyan Ciltlerde Zencirek Tipolojisi Denemesi", İstem, İslam Sanat, Tarih, Edebiyat Ve Musikisi Dergisi, S 1, Konya 2003, s. 85-102.

¹⁸ Ahmet Saim Arıtan; Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan..., s. 151-152.

Tanımı : Ön ve arka kapaklar aynı tarzda yapılmışlardır. Kapakların kenar kısımları sarmal biçimde zencirek kuşağı ile çevrelenmiştir. İçte, iki sıra soğuk baskılı cetvel yer alır. Köşebent ise bulunmaz.

Şemseler düz oval şekilde ve salbektir. Aletle yapılan şemseler, dıştan çift sıra balık pulu şeklindeki kısa eğrisel çizgilerle dilim oluşturacak şekilde düzenlenmiştir. Dilim araları ise sade tığlar ile süslenmiştir. Şemse iç kenarında kalın bantlarla belirlenen bordürün içerisi, tek sıra balık pulları ile süslenmiştir. Şemselerin oval merkezi, yatay ve dikey geçmelerle hasır örgü oluşturacak biçimde tezyin edilerek geometrik tarzda süslenmiştir. Salbekler ise, yine balık pulları ve tığ şeklindeki çizgilerle oluşturulmuş, küpe motifi gibi olup basit şekildedir.

Mikleb, zencirek ve cetvel kuşağı kapaklar tarzındayken, mikleb şemsesi, farklılık gösterir. Yarım biçimde yapılan şemse, çift sıra dilimli olup, geniş bir yer kaplamaktadır. Şemse merkezi, çapraz çizgi geçmelerle süslenmiştir. Sertap, büyük bir yazı ile kaplanmıştır. Kenarlarda ise soğuk çizgilerle oluşturulmuş motifler görülür.

Şemse biçimi, şemse uçları ve sarmal, geçmeli zencirek kullanımı ile Selçuklu cilt geleneğini akla getirir¹⁹ (Foto: 3). Aynı zamanda Ahmed İbn. Abdullah tarafından 1424'te Bursa'da kopyalanan, Sûfî Mistisizmi'nin konu alındığı *Menâzilü's-Sâirîn* (T.S.M.K., A.1509) adlı eserin cildinin şemsesi ile de büyük benzerlik gösterir²⁰. Şemselerin uçlarında küpe şeklindeki salbekler bu benzerliği daha da artırmaktadır (Foto: 4). Aynı tarz dar-oval şemse biçimi, 1438 tarihli, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi., Niğde Sungurlu İl Halk Kütüphanesi, No: 2435'te kayıtlı olan *Mukaddimetü'l-Edeb*'in arka kapak şemsesinde de görülür²¹. Dolayısıyla cilt, genel karakter olarak Selçuklu cilt geleneğinin özelliklerini yansıtmakta ve XV. yüzyılda Selçuklu cilt geleneğinin devam ettirildiğini göstermektedir.

Örnek 3: 824 / 1421 tarihli *Müsned-i Sahih* (Yazmalar: 05 Ba 133/1).

Tanımı : Ön ve arka kapaklar farklı karakterli yapılmıştır. Kapakların kenarları sonradan tamir edilmiş, fakat aralarda kapak zencirekleri görülebilmektedir. Soğuk baskı cetveller arasındaki zencirek, sırt sırta 2 sıra Post - Samarra, aralarında 4 kollu çiçekli biçimde yapılmıştır. Köşebentler 4 kademeli örgülüdür.

Ön kapak şemsesi, şimdiye kadar görülen şemse karakterinden farklıdır. Aletle yapılmış Selçuklu etkili şemse, dilimli ovale yakın tarzda olup salbektir. Dilim uçları düğümlü, düğüm tepeleri de tığlarla süslenmiştir. Şemse zemini, değişik şekillerde tamamen rümi motifler ile süslenmiş, motif araları da irili ufaklı noktalarla doldurulmuştur. Salbekler, hemen şemse ucuna yerleştirilmiştir. Zeminde ise yine rümi motifleriyle zenginlik sağlanmıştır.

¹⁹ Ahmet Saim Arıtan "Selçuklu Cildi'nin Osmanlı Cildi'ne Etkileri", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu, 19-20 Nisan 2001, Bildiriler, Ankara 2001, s. 31, 38. Resim 11, 39, Resim 14.

²⁰ Karşılaştırma için bkz. Julian Raby; Zeren Tanındı; Turkish Bookbinding in the 15 th Century. The Foundation of an Ottoman Court Style, ed., T. Stanley, London 1993, s. 24. Şekil 20.

²¹ Karşılaştırma için bkz. Zehra Büyükbacı; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Cild Örnekleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2003, s. 95.

Arka kapak şemsesi, düz oval şekilde yapılmış olup, uçlarında basit örgülü salbekler yer alır. Oval şemse dıştan sık tığlarla çerçevelenmiş, içteki dar bantlarla oluşturulmuş bordürde ise sarmalı bir zencirek yer alır. Şemse zemini, ince geometrik geçmelerle baklava dilimi şeklinde süslenmiştir. Sertap, sarmal zencirek ve iç içe geçmiş cetvellerle 3 kartuşa ayrılmış olup, içlerinde arka kapak salbeklerine ve kapak köşebentlerine benzer birer motif yerleştirilmiştir. Sertabın iç tarafı da yine dışta olduğu gibi 3 kartuşa ayrılmış ve kartuşların içlerine noktalarla süsler yapılmıştır.

Miklep, zencirek kuşağı ve köşebent uygulaması açısından kapaklar tarzında olup, ucunda kapaklardan farklı olarak yuvarlak bir şemse vardır. İç içe geçmiş dairelerden oluşan şemse arka kapak şemmesinde olduğu gibi dışta tığlı içte ise sarmalı zencirek kuşağı ile süslenmiştir. En içteki dairenin zemini ise, merkezden dışarıya doğru açılan minik noktalarla süslenmiştir. Miklep iç tarafı, köşelerde ve ucunda soğuk noktalarla yapılmış küçük motiflerle tezyin edilmiştir. Kapak içleri, köşelerde, uzun ve kısa kenar ortalarında soğuk noktalarla tezyin edilirken, ortada daha fazla noktalamalarla yapılmış motif bulunur.

1421 tarihli kitabın, ön ve arka kapak şemse farklılığı Selçuklu karakteri göstermekle beraber aralarında da dönemsel üslûb farkı mevcuttur. Kapak zencirekleri “sırt sırta 2 sıra Post-Samarra, aralarında 4 kollu çiçekli tarz” gibidir²². Ön kapak şemsesi, daha çok Klâsik Osmanlı şemseleri gibi oval ve salbekli iken (Foto: 5), arka kapak şemsesi, 5 kademeli örgülü köşebentli, şemse uçları ve sertabdaki örgülü motifleri ile Selçuklu²³, ince oval şemsesi ile “geç Selçuklu” ve “Beylikler” dönemi özelliği göstermektedir (Foto: 6). Cildin esere ait olup olmadığı konusunda bir kesinlikten söz edilemez, ancak, cilt kapakları, sertap ve miklep bir bütündür. Ön kapaktaki rûmî motifli tasarım da 15. yüzyıl birinci yarısı karakterindedir.²⁴

Örnek 4: 829 / 1425 tarihli *El- Kevakibü'd - Dirari fi Şerhi Sahîhi'l - Buhâri* (Yazmalar: 05 Ba 120/1).

Tanımı : Kapaklarda, düz cetveller arasında ince sarmal zencirek bulunmaktadır. Köşebentler düz cetveller ile basit tarzda hazırlanmıştır. Köşebent içlerine ve dış köşelerine denk gelecek yerlere altın noktalar yerleştirilmiştir. Bunlar köşebent içlerinde üç, köşelerde ise birer adettir.

Şemseler yuvarlak biçimli olup basit salbeklidir. Arasında sarmal zencirek bulunan iç içe geçmiş iki daireden oluşmaktadır. Alet kullanılarak yapılan şemseler dıştan 8 iri dilimli olarak biçimlenmekte olup, alt ve üst uçlarındaki dilimler uzatılmıştır. Dilim aralarında düz, tepelerinde ise düğümlü tığlar yer alıp bunların da içleri altın noktalarla süslenmiştir. Şemselerin merkezi 6 köşeli yıldız ve devamında görülen 6 adet altıgeninden oluşmaktadır. Ortadaki yıldızın, Altıgenlerin ve altıgenlerle dairelerin birleşme yerleri altın noktalarla gülçe şeklinde süslenmiştir. Ancak altınlar düşmüş ya da sökülmüş olmalıdır ki bazıları görülememektedir. Dıştaki dilim içleri ise balık pulu ve yine noktalarla tezyin edilmiştir. Salbekler, şemse alt ve üst dilim uçlarından çıkartılan basit görünüşlü olup, yine tığ ve altın

²² Ahmet Saim Arıtan; Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan..., s. 256.

²³ Köşebent karşılaştırması için bkz. Ahmet Saim Arıtan; Selçuklu Cildinin..., s. 38. Resim 11.

²⁴ Ahmet Saim Arıtan; Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan..., s. 257.

noktalarla süslenmiştir.

Sertab, arada düz cetveller ve sarmalı zencireklerle 2 kartuşa bölünmüş ve dıştan kenarlarına soğuk cetveller çekilmiştir. Her iki kartuşun da köşeleri ve ortaları altın kakmalı düğümlü motiflerle tezyin edilmiştir. Sertabın iç tarafı altın kakmalı geometrik geçmeli motif ile süslenmiştir.

Miklep; cetvel, sarmal zencirek, köşebent ve şemsesi ile kapaklar tarzındadır. Şemse, ortada dairesel merkezli ve 4 dilimlidir. İki yan dilim uçları, kapak salbeklerine benzeyen motiflerle süslenmiştir. Dilimler kapak şemselerinde olduğu gibi dıştan düz ve düğümlü tığlarla süslenmiştir. Şemsenin içi geometrik geçmelerle doldurulmuş, bunların da arasına altın kakmalı noktalar yerleştirilmiş, dilim içlerinde ise soğuk ve altın noktalar bir arada kullanılmıştır. Miklebin iç tarafında ise sertabda olduğu gibi altın kakmalı geometrik bir motif yer alır. Ön ve arka kapak içleri, cetvel zencirek ve köşebenti ile dış kapaklara benzemektedir. İç kapak şemsesi yuvarlak şekilde olup iç içe geçmiş altı köşeli yıldız ve aralarına yerleştirilen çok sayıda altın kakma noktalarla süslenmiştir. Yuvarlak dairenin dışından ise, yıldızın köşelerine denk gelecek yerlere altın noktalı tığlar çıkarılarak süsleme yapılmıştır.

Ön ve arka kapaklar genel süsleme tarzı bakımından son dönem Selçuklu cilt geleneğini yansıtmakta olup, her iki kapak da aynı karakterde yapılmıştır (Foto 7-8). Cilt, yuvarlaktan ovale hazırlıklı şemsesi, köşebenti ve süslemesiyle XIV. yüzyıl özelliği göstermektedir²⁵. Ayrıca, şemse merkezlerinde görülen altı köşeli yıldız ve uzantılarındaki altıgen süslemenin erken bir örneği *İ'râbu'l-Kur'ân ve Meânîhi* (T.S.M.K., III. Ahmed No. 123, 593/1196) isimli eserin dış kapak şemselerinde karşımıza çıkmaktadır²⁶. Ovale hazırlıklı şeklindeki dilimli, yuvarlak şemsesi ve salbek uzantıları ile *Ma'rifetü's-Sünen* (T.S.M.K., III. Ahmed, No. 271/3, 788/1386) 'in arka kapak şemsesi ile büyük benzerlik taşıyan²⁷ kapak içlerinin tezyin tarzı XV. yüzyıla işaret etmektedir. K.B.Y.E.K., Niğde Sungurlu İl Halk Kütüphanesi., 2472 numarada kayıtlı olan 1391 tarihli *El-Kâşif fi Esmâi'r-Ricâl* adlı eserin ön ve arka kapak şemseleriyle de benzeşmektedir²⁸. Özellikle, şemse merkezindeki altı kollu yıldız ve devamında yer alan altıgenler neredeyse aynıdır. Yaygın olarak, yuvarlak şemselerin XIV. yüzyılın ortalarından itibaren salbeğe benzer basit motiflerle uçları uzatılarak ovalleştirildiğini düşünürsek, bunun Anadolu Selçuklu cilt üslûbunun XV. yüzyılda devam ettiğini göstermesi açısından önemlidir²⁹.

Örnek 5: 831 / 1428 tarihli *Manzûmetü'l - Hilâfiyat* (Yazmalar: 05 Ba 336).

Tanımı : Ön ve arka kapaklar aynı karakterli olarak yapılmışlardır (Foto: 9-10). Kapakları soğuk cetvel kuşakları arasında geometrik geçmeli çevrelemektedir. Köşelerde, ayrıca kısa ve uzun kenar ortalarında da sade, balık pulları ile yapılmış şekiller yer alır. Şemseler yuvarlak şekilde yapılmış olup, dıştan 12 dilimlidir.

— — —

²⁵ Ahmet Saim Arntan; Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan..., s. 216.

²⁶ Karşılaştırma için bkz. Ahmet Saim Arntan; Selçuklu Cildinin..., s. 38. Resim 12.

²⁷ Karşılaştırma için bkz. Ahmet Saim Arntan; Selçuklu Cildinin..., s. 35. Resim 6.

²⁸ Zehra Büyükbacı; Konya Bölgesi Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki ..., s. 76.

²⁹ Ahmet Saim Arntan; Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan..., s. 215-216.

Ön kapak şemsesi, arasında sarmal zencirek bulunan iç içe geçmiş 2 daire ve bu daireleri dışardan çevreleyen dilimlerle süslenmiştir. Dilim tepeleri düğüm- lenmiş, dilim araları ile tepeleri de tığlanmıştır. Ön kapak şemse zemini, sekiz kollu yıldız ile tezyin edilmiş, yıldızın merkezi ile bunun uzantıları olan kolların dışları örgü motifler ile süslenmiştir. Aynı örgüsel motifler dilim içlerinde de görülmektedir. Arka kapak şemsesi ise biçim olarak ön kapak şemsesi ile aynı özellikleri taşır. Fakat yuvarlağı çevreleyen dilimler düğümsüz ve şemse zemini yaldızlı ve soğuk hatlarla geometrik geçmeli şekilde süslenmiştir. Sertab ve miklebi yoktur, kapak içlerinde de bir özellik görülmez.

Kapaklardaki geometrik geçmeli zencirek, XIV. yüzyıl Selçuklu zencirek geneleğiyle alâkalıdır³⁰. Bu cilde de benzer şemse ve zencireğin bulunması, XIII.- XIV. yüzyıllardaki cild geleneğinin XV. yüzyılda da devam ettiğini bize göstermektedir³¹.

Örnek 6: 877 / 1472 tarihli eser (Kitabın adı bulunamamıştır) (Yazmalar: 05 Ba 549).

Tanımı : Ön ve arka kapaklar aynı karakterde yapılmıştır (Foto: 11). Kapakların kenarlarında soğuk cetveller ve aralarında kalın, geometrik geçmeli zencirek yer alır . Köşebentler ise birer basit üçgen şeklinde biçimlenmiştir. Köşebentlerin dış köşelerine ve aynı zamanda cetvel kuşağının ortalarına, soğuk damga noktalar konulmuştur.

Şemseler düz ve ince oval olarak yapılmışlardır. Salbekler, şemselerin uçlarından çıkartılan sarmal örgü ve düğüm şeklinde biçimlenmişlerdir. Aletle yapılmış şemselerin dış kenarlarında ve içte dar bantlardan oluşan bordürde sarmal örgüler yer alır. Şemselerin merkezi geometrik geçmelerle süslenmiştir.

Miklep zencirek, cetvel, köşebent ve şemse uygulaması ile kapaklardan farklı bir tarza sahiptir. Miklepte soğuk, kalın cetveller arasında iç içe geçmiş kare karakterli kalın motiflerden oluşan zencirek kuşağı bulunur. Köşebentler yine basit üçgen şeklinde biçimlenmiş, fakat içleri altın kakmalı noktalarla süslenmiştir. Miklebin yüzeyi iç içe geçmiş karelere bölünmüş ve bazı yerlere yine soğuk noktalar yerleştirilmiştir. Miklep şemsesi en dıştaki daha büyük, içteki küçük olmak üzere iç içe geçmiş madalyon şeklinde tezyin edilmiştir. En içteki dairenin içerisi aletle işlenmiş ve bazı yerlere de altınlı noktalar yerleştirilmiştir. Kapak içlerinde ve sertabında ise süsleme bulunmaz.

Şemselerin düz ve ince oval olarak yapılması 1405 tarihli Akâid ve Kalam konusunda yazılan eserin (Örnek 2) cildini akla getirir. Şemselerin uçlarından çıkartılan sarmal örgüler ve düğüm şeklindeki uzantılar, Selçuklu ciltlerinde çok fazla örneğini gördüğümüz özelliklerdendir (Foto: 11). İnce dar şemse, Abdüssamed b. Yahya tarafından M. 1306 yılında istinsah edilen *Hizânetü'l-Fıkıh* adlı eserin (Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, 21524) şemseleriyle tasa-

³⁰ Ahmet Saim Arıtan; "Anadolu Selçuklu ve Bu Üslubu Taşıyan Cildlerde Zencirek Tipolojisi Denemesi", İstem, İslam Sanat, Tarih, Edebiyat ve Musikisi Dergisi, S 1, Konya 2003, s. 97, Resim 58.

³¹ Karşılaştırma için bkz. Zehra Büyükbacı; Konya Bölgesi Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki ..., s. 69.

rım açısından benzeşmektedir³². Bu şemse tasarımının Selçuklu tezhip geleneği ile benzerlik göstermesi Selçuklu etkisini göstermesi bakımından önem taşır. Ayrıca Miklepte kullanılan hilal biçiminde tezyin edilmiş süsleme (Foto: 12) Selçuklu tarzında olup, M. 1345 tarihli *El-Minhâc* isimli eserin (T.S.M.K, III. Ahmed 500/1-2-2) miklep süslemesiyle benzerlik gösterir³³. Cildde görülen zencirekler de XIV. ve XV. yy'da çok kullanılan zencirek tipleridir. Eserin ketebesini, bize, neredeyse tamamen Selçuklu diyebileceğimiz bir cildin XV. yüzyılda da devam ettiğini göstermektedir.

Örnek 7: 883 / 1478 tarihli *Takribü't - Tezhib Fi Esmâ'r - Rical* (Yazmalar: 05 Ba 1245).

Tanımı : Ön ve arka kapaklar aynı karakterli olarak yapılmışlardır (Foto: 13). Kapaklarda altın ve soğuk cetveller bir arada kullanılmıştır. Dışta, 2 sıra yaldızlı cetvel kuşağı arasında, soğuk baskılı ters-düz şekilde yerleştirilmiş dendanlı zencirek, içte ise çift sıra soğuk cetveller arasında yaldızlı, sarmal zencirek görülmektedir. En iç tarafta ise yine altın cetvel yer alır. Köşebentler, soğuk ve altın cetveller ile oluşturulmuş birer basit üçgen şeklinde biçimlenmiştir. Bu üçgenlerin de içerisi, altın küçük fırfırlı motifler ile süslenmiştir.

Şemseler dilimli, oval şekilde ve salbeklidir. Küçük kalıp ve aletle soğuk baskı ve boyama tekniği ile yapılmış şemselerin dilimleri çift sıra altınla tahrirlenmiş, dilim aralarına da tığlar çekilmiştir. Şemse uçlarındaki salbekler yine altınla süslenmiştir. Şemselerin merkezi, ¼ simetrik rûmî motiflerle süslenmiştir. Cildin sırt kısmı tamir görmüş, sertab ve miklebi ise kaybolmuştur. Kapak içlerinde de süsleme yer almaz.

Cildin şemsesi, şimdiye kadar incelediğimiz Selçuklu etkili ciltler içerisinde, klâsik Osmanlı tarzına en çok yaklaşımdır (Foto: 13). Cildi, Selçuklu geleneğinin Osmanlı'yla kaynaşması şeklinde değerlendirebiliriz. Eser, 1478 tarihli olmasına rağmen, kapaklar şemse zemin süslemesi dışında aynen Selçuklu özelliği göstermektedir (Foto: 14).

Örnek 8: 891 /1486 tarihli *Câmiü'l - Füsûleyn* (Yazmalar: 05 Ba 1244).

Tanımı : Ön ve arka kapak şemseleri dış biçimleniş açısından aynı olmakla beraber zemin süslemeleri farklılık göstermektedir (Foto: 15-16). Kapak kenarları kahverengi deri ile tamir edilmiş, fakat bazı yerlerde soğuk cetveller ve arasında kalın, geometrik geçmeli zencirek görülebilmektedir. Köşebent yerlerinde dörtlü lale motifine benzer motifler görülmekte olup, uçlarından da sade tığlar çıkartılmıştır.

Şemseler yuvarlak şekilli olup, dıştan küçük dilim ve tığlarla çevrilidir. Salbekler, şemselerin uçlarından ince çizgi halinde çıkartılan, çok sade lale motifi gibi yapılmıştır. Aletle yapılan şemseler, içten yuvarlak, dıştan ovale yakın bir görünüme sahiptir (Foto: 64). İç içe geçmiş iki daire şeklinde olan şemsenin iç kenarlarında, geometrik geçmeli bir zencirek olup, kapak zencireği ile aynıdır. Ön kapak şemse zemini, merkezden başlayıp eşit şekilde sekiz kola ayrılan rûmî motifleriyle doldurulmuştur. Arka kapak şemse merkezi ise, ortada 1, etrafında 7

³² Bkz. Yıldırım Özbek; Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesindeki ..., s. 37, Foto 21-22.

³³ Ahmet Saim Arıtan; "Anadolu Selçuklu Cilt Sanatı", Türkler, c.7, Ankara 2002, s. 938, Foto 17.

adet olmak üzere 6 yapraklı gülçeler ile tezyin edilmiştir. Miklebi yoktur, sertab ve kapak içlerinde de süsleme görülmez.

Cild; zencirek, köşebent ve yuvarlaktan ovale hazırlıklı şemsesi ile Selçuklu geleneğinin devamı şeklinde intiba uyandırır.

Foto No: 15a- Câmîü'l-Füsûleyn
ön kapak şemsesinden detay

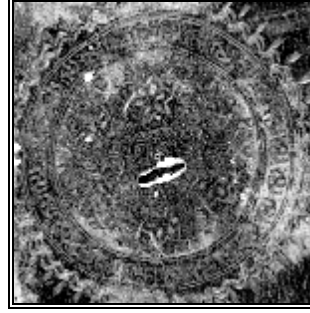

Foto No: 16a- Câmîü'l-Füsûleyn
arka kapak şemsesinden detay.

Ayrıca cilt, *Divân-ı Kebîr*' (Mevlânâ Müzesi, Hasan Paşa No: 67)in, özellikle arka kapak şemsesi ile büyük benzerlik taşır³⁴. *Divân-ı Kebîr*'in 1357 tarihli olması ve cildin genel karakterinin XIV. yüzyıl sonu yada en geç XV. yüzyılın başı özelliği göstermesi bir tarafa, 1486 tarihinde istinsah edilmesi Selçuklu geleneğinin XV. yüzyıl boyunca devam ettiğine işaret etmektedir.

Örnek 9: 898 / 1492 Hadis konusunda yazılmıştır (Yazmalar: 05 Ba 559).

Tanımı : Ön ve arka kapaklar aynı karakterli olarak yapılmışlardır. Kapaklarda dışta soğuk cetvel kuşakları arasında, geometrik geçmeli, kalın zencirek yer alır. Onun da önünde yine kalın, soğuk cetvel ve daha içte altınlı cetvel cildi çevrelemektedir.

Köşebentler ise, soğuk ve altınlı düz cetveller ile birer basit üçgen oluşturacak biçimde şekillenmiştir. Üçgenlerin içerisi yıldızlı gülçe motifleri ile süslenirken, üçgenlerin dış köşelerinde tığlar yer alır. İçteki altınlı cetvel kuşağının kısa ve uzun kenar ortalarına ise tepelerinde tığ bulunan balık pulunu andıran süslemeler yapılmıştır.

Şemseler düz oval tarzda, salbekli olarak yapılmıştır. Aletle ve küçük kalıp ile yapılan şemselerde altın boyama da kullanılmıştır. Ortadaki soğuk olmak üzere içte ve dışta yıldızlı hatlardan oval formda yapılan şemselerin dış kenarlarına, belirli aralıklarla balık pulu ile altınlı süslemeler yapılmıştır. Şemselerin zemini, boş olup ortasına küçük bir gülçe konulmuştur. Salbekler, şemselerin uçlarından çıkartılan sarmal örgü devamındaki tepelik şeklindedir.

Miklep; cetvel, zencirek ve köşebenti ile kapaklara uyum sağlamaktadır. Fakat miklep şemsesi, düz oval kapak şemselerinin aksine iç içe geçmiş soğuk ve yıldızlı dairesel madalyonlar şeklinde yapılmıştır. Şemsenin içerisi ana kapak şemseleri gibi gülçe motifleri ile tezyin edilmiştir. Sertabında ve kapak içlerinde süsleme yer almaz.

Ön ve arka kapaklarda yer alan düz oval tarzda şemseler, salbekler, geomet-

³⁴ Karşılaştırma için bkz. Ahmet Saim Arıtan; Selçuklu Cildinin..., s. 36. Resim 7-8.

rik geçmeli zencirek kullanımı ve miklebin yuvarlak şemsesi Selçuklu özelliği gösterir (Foto: 17-18). Bilindiği gibi Selçuklunun son zamanlarında ve Erken Osmanlı döneminde şemseler ovalleşmiş ve uçlarına salbekler eklenmiştir. Bu örneğimizde de Selçuklu cilt geleneğinde farklı şekillerde örneğini sıkça gördüğümüz salbekler bulunur. Buradaki küçük kalıp ve aletle yapılmış süslemeler özellikle şemsenin dış kenarlarındaki yaldızlı balık pulu motifi, salbeklerin sarmal uzantılara yerleştirilmesi Selçuklu geleneğini akla getirmektedir (Foto: 18).

Eserin 1492 tarihini taşıması, XV. yüzyılın sonlarında bile form ve süsleme öğeleri ile Selçuklu cilt geleneğinin devam ettiğini göstermektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Amasya, Osmanlı döneminde, başkente uzak ama özellikle “Şehzâde Şehri” olmasından sonra başkentle sıkı ilişkiler içerisinde olan bir taşra şehridir. Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi’nde bulunan 15. yüzyıl ciltleri, Türk cilt sanatının taşradaki akislerini göstermesi bakımından da önem arz etmektedir.

Cilt Sanatı konusunda yukarıda bahsettiğimiz örneklerden yola çıkarak Amasya’da 15. yüzyıl erken dönemleri cilt anlayışının, Anadolu Selçuklu Cildi’nden Osmanlı Cildi’ne geçiş devri olduğu söylenebilir. Kitapların ketebelere her ne kadar 15. yüzyılı işaret etse de, özellikle yuvarlak, dar-oval ve ovale hazırlıklı şemse biçimleri, aletle yapılmış geometrik süslemeler, zencirek çeşitleri ve tezyini durumları Osmanlı’dan ziyade Selçuklu’yu göstermektedir. Bu örnekler bize şehrin kültürel geçmişi de dikkate alındığında, Selçuklu cilt geleneğinin söz konusu dönem için de devam ettirildiği görüşünü ortaya koymaktadır.

Kaynaklar:

- » ARITAN, Ahmet. Saim; *Konya Müzelerinde Bulunan Selçuklu Cildlerinin Özellikleri*, (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi, Konya 1987.
- » ———, *Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Üslubunu Taşıyan Cild Kapakları*, (Basılmamış) Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992.
- » ———, “Selçuklu Cildinin Osmanlı Cildine Etkileri”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu, 19-20 Nisan 2001, Bildiriler*, Ankara 2001, s. 29-40.
- » ———, “Anadolu Selçuklu Cilt Sanatı”, *Türkler*, Cilt VII, Ankara 2002, s. 933-943.
- » ———, “Anadolu Selçuklu ve Bu Üslubu Taşıyan Cildlerde Zencirek Tipolojisi Denemesi”, *İstem*, İslam Sanat, Tarih, Edebiyat Ve Musikisi Dergisi, S 1, Konya 2003, s. 85-102.
- » ———, “Ciltçilik”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 7, İstanbul 1993, s. 551-57.
- » ———, “Selçuklu Cildlerinde İmzalar”, *I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi, Bildiriler*, Cilt 1, Konya, 2001, s. 39-42.
- » BİNARK, İsmet; “Türk Kitapçılık Tarihinde Cilt Sanatı”, *Eski Kitapçılık Sanatlarımız*, Ankara 1975.
- » BÜYÜKBALCI, Zehra; *Konya Bölgesi Yazma Eserler Kütüphanesi’ndeki Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Cild Örnekleri*, (Basılmamış)Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2003.
- » HÜSEYİN Hüsameddin; *Amasya Tarihi*, Cilt I, Hikmet Matbaası, İstanbul 1327-1330.
- » MARAŞLI, Savaş; *Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi’ndeki XV. ve XVI. Yüzyıl Ciltleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2006.
- » ÖZBEK, Yıldırım; *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesindeki Kitap Kapları*, Kayseri 2005.
- » RABY, Julian; TANINDI Zeren; *Turkish Bookbinding in the 15 th Century. The Foundation of an Ottoman Court Style*, ed., T. Stanley, London 1993.
- » ŞAHİN, İlhan; EMECEN, Feridun; “Amasya”, *TDV. İslâm Ansiklopedisi*, Cilt III, İstanbul 1991, s. 1-5.
- » TANMAN, M. Baha ; “Danışmendiler”, *TDV. İslâm Ansiklopedisi*, Cilt VIII, İstanbul 1993, s. 469-477.
- » UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı; “Sivas, Kayseri, ve Dolaylarında Eretna Devleti”, *Bellekten*, XXXII/12,6, 1968, s.160-189.

- » TANINDI, Zeren; "Anadolu Selçuklu Sanatında Tezhip: Müzehhip Muhlis B. Abdullah El-Hindî ve Halefleri", *Yıldız Demiriz'e Armağan*, İstanbul 2001, s. 141-150-236-238

Foto No: 1, 1401 tarihli Kitâbu'l - Keşşâf'ın ön kapak genel görünüşü.

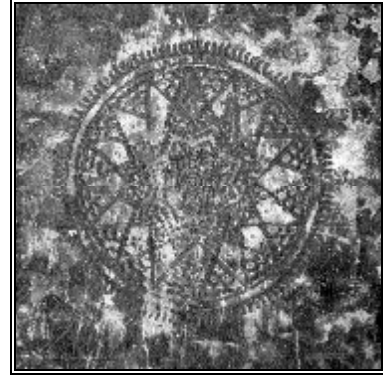

Foto No: 2, 1401 tarihli Kitâbu'l - Keşşâf'ın arka kapak şemsesinden yakın görünüşü.

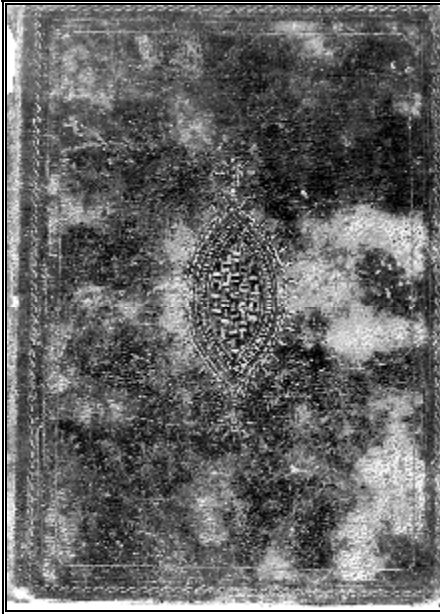

Foto No: 3, 1405 tarihli Akâid ve Kelam konusunda yazılan eserin ön kapak genel görünüşü.

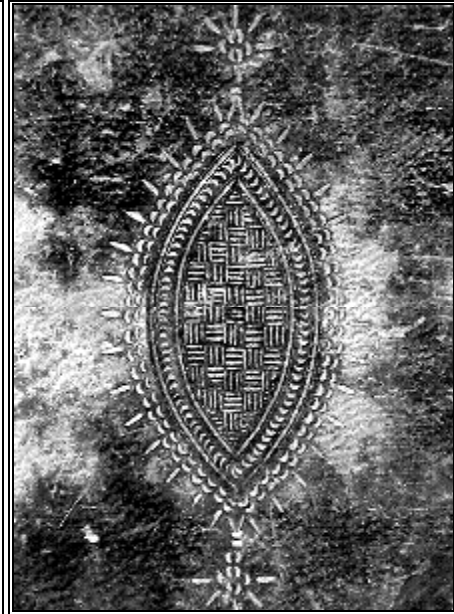

Foto No: 4, 1405 tarihli Akâid ve Kelam konusunda yazılan eserin ön kapak şemsesinden yakın görünüşü.

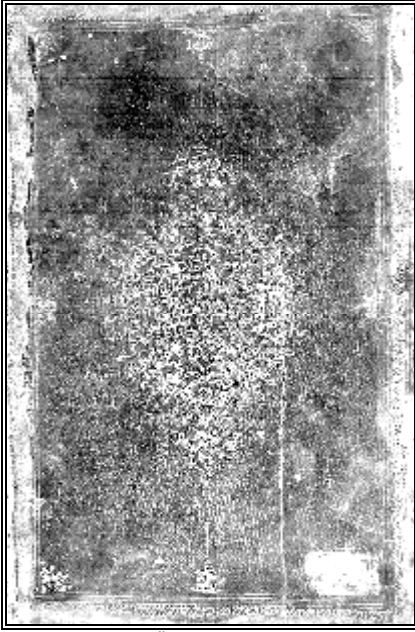

Foto No: 5, Örnek No: 9, 1421 tarihli Müsned-i Sahih'in ön kapak genel görünüşü.

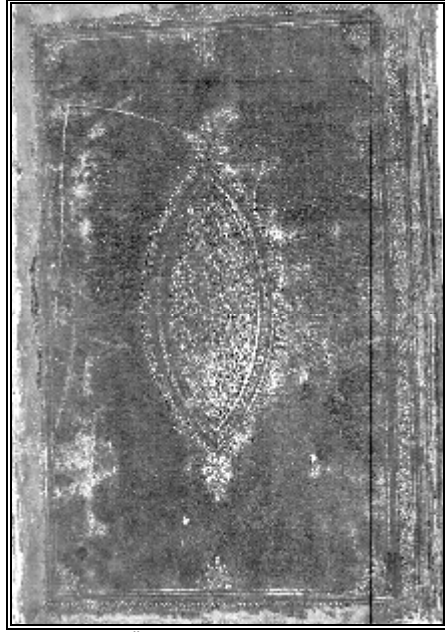

Foto No: 6, Örnek No: 9, 1421 tarihli Müsned-i Sahih'in arka kapak genel görünüşü.

Foto No: 7, 1425 tarihli El- Kevakibü'd - Dirari fi Şerhi Sahih'i'l-Buhâri'nin ön kapak genel görünüşü.

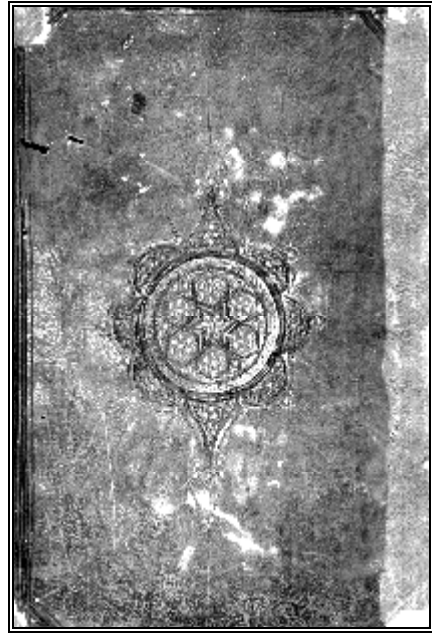

Foto No: 8, 1425 tarihli El- Kevakibü'd-Dirari fi Şerhi Sahih'i'l-Buhâri'nin arka kapak genel görünüşü

Foto No: 9, 1428 tarihli Manzumetü'l - Hilafiyat'ın ön kapak genel görünüşü.

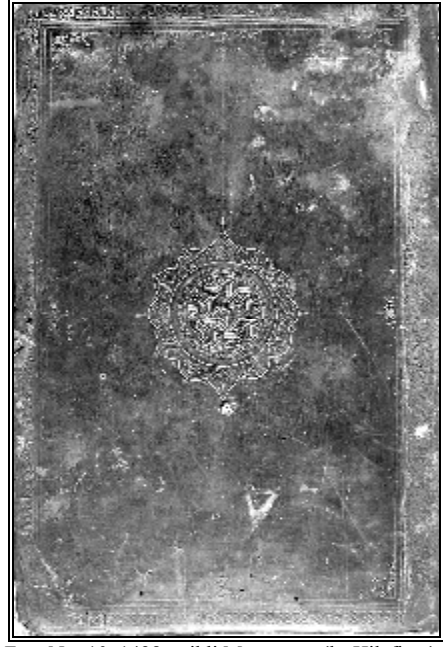

Foto No: 10, 1428 tarihli Manzumetü'l - Hilafiyat'ın arka kapak genel görünüşü.

Foto No: 11, 1472 tarihli eserin ön kapak genel görünüşü

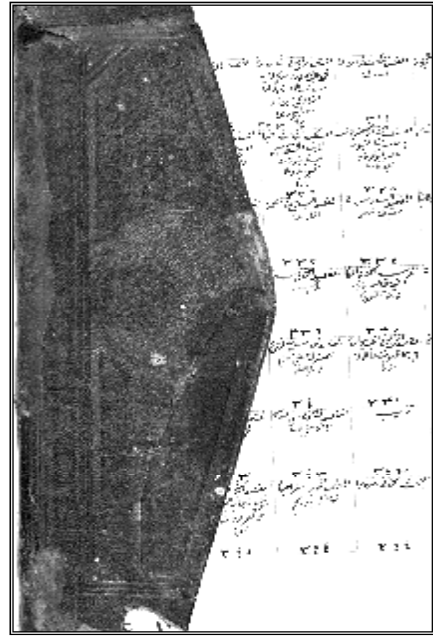

Foto No: 12, 1472 tarihli eserin miklep şemsesinden yakın görünüşü.

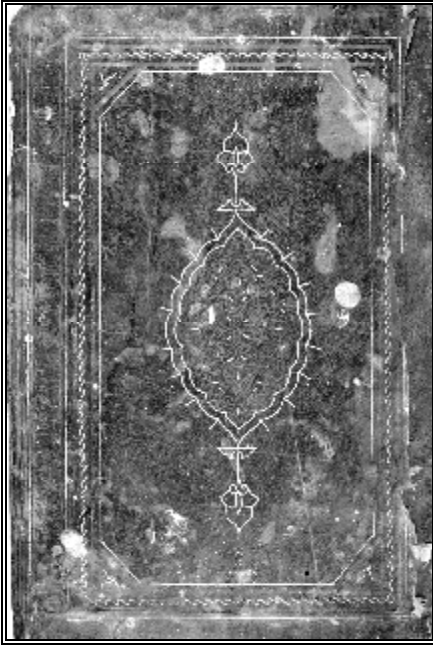

Foto No: 13, 1478 tarihli Takribü't-Tezhib Fi Esmâ'r Rical'in ön kapak genel görünüşü.

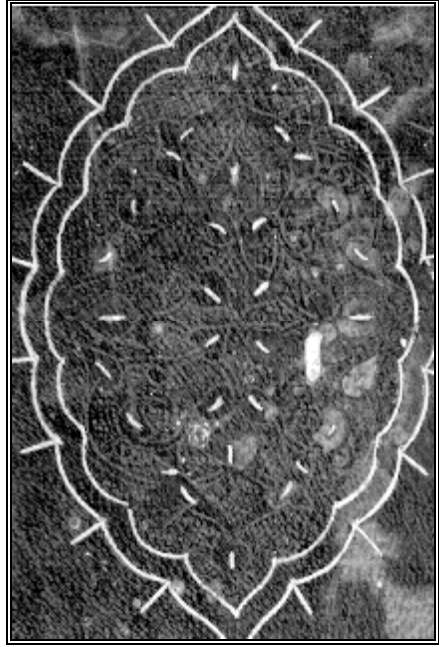

Foto No: 14, 1478 tarihli Takribü't-Tezhib Fi Esmâ'r Rical'in ön kapak şemsesinden yakın görünüşü.

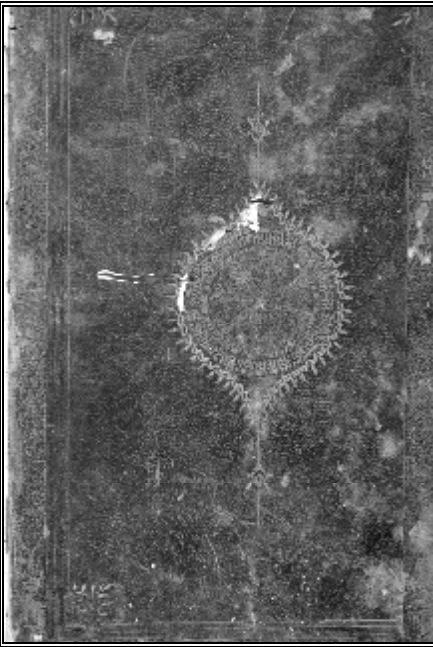

Foto No: 15, 1486 tarihli Camiü'l-Fusuleyn'in ön kapak genel görünüşü.

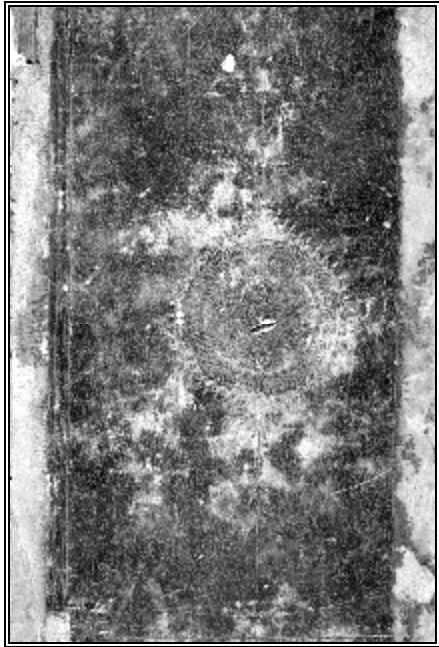

Foto No: 16, 1486 tarihli Camiü'l-Fusuleyn'in arka kapak genel görünüşü.

Foto No: 17, 1492 tarihli Hadis konusunda yazılan eserin arka kapak genel görünüşü.

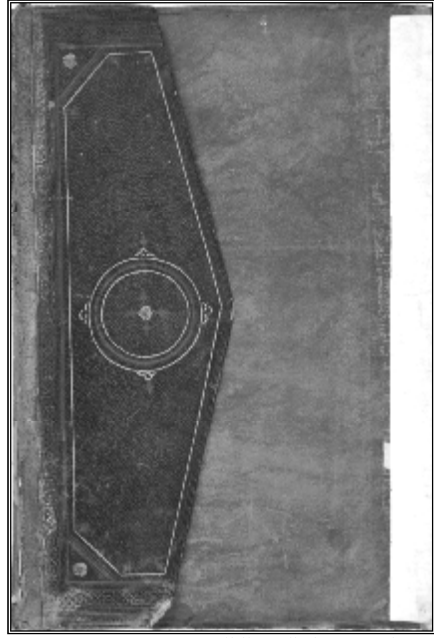

Foto No: 18, 1492 tarihli Hadis konusunda yazılan eserin miklep ve arka kapak içi.